

מדוע נקרא שמה שבת הגדול?

9

1

[ג] שבת הגדול נקרא כן דכל המועדים נקראים בתורה שבתון שבתון מקרא קודש שבתון שבת קטן נ' הקיטון כמו אישון בת עין (תהלים י"ז, ח') שנקרא על שם האיש הקטן שנראה בעין ומה שאמרו בגמרא (פסחים ק"ח.) קשין מזונותיו של אדם כפלים כיוולדה דאילו כיוולדה כתיב בעצב וכמזונות כתיב בעצבון אף דלפי האמור עצבון בני הקיטון עצב קטן כבר אמרנו שזה המכוון כפלים כיוולדה שביוולדה העצב אינו מצד האשה רק שה' יתברך מעציבה וכמזונות יש כפלים עצב מצד ה' יתברך מהקללה דאם לא כן היה אוכל מפרי העץ בלי שום מלאכה ויגיעה. כמו לעתיד שתוציא ארץ ישראל גלוסקאות כמו שאמרו בשבת (ל:) ואחר הקלקול כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול (ברכות ג"ח.) זה מצד ה' יתברך ועצב מצד האדם שמטריד עצמו במלאכה ביגיעת נפש ואילו היה בוטח בה' היה די לו בהשתדלות מעוטה על דרך מה שמובא (וזהו ח"ב סי' ב:) מאי שטו שטותא הוי נסכו לגרמיהו וכי מאי אטרח לון כולי האי וכי כגוונא דא אינון דלא מהימני ביה בקודשא בריך הוא וכי בעאן לאטרחא גרמיהו בתר מזונא יממא ולילי וכי וזהו עצבון קטן מצד האדם שבידו להנצל ממנו וזה כפלים מצד ה' יתברך ומצד האדם (ונתבאר בפרשת כי תשא מאמר ו'). וכן שבת נקרא גם כן שבת שבתון שבת הוא קדושה קביעא וקיימא מצד ה' יתברך ושבתון שבת קטן מצד האדם גם כן שנקרא תחילה למקראי קודש כמו שנאמר זכור לקדשו שמור לקדשו ויום טוב נקרא רק שבתון שבת קטן מצד ישראל דמעברי לירחא וקבעי לשני כמו שאמרו בפסחים (ק"ז:) ובפסח לא כתיב שבתון רק מקרא קודש וכן בשבועות והטעם

דפסח נקרא שבת כמו שנאמר (ויקרא כ"ג, ט"ו) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' והיינו וקדושת הפסח היה בלא הכנה מצד ישראל רק מצד ה' יתברך בחסדו ולכן נקרא שבת וכן שבועות זמן מתן תורה והתחלת הקדושה מצד ה' יתברך וזה היה בשנת יציאת מצרים. אבל אחר כך שאין יציאת מצרים ואין מתן תורה תו לא שייך לקרותו לא שבת כיון דהקדושה היה רק לפי שעה, ולא שבתון 10 כיון שהקדושה אינה מצד האדם מה שאין כן ראש השנה וסוכות נקראים בפרשת אמור שבתון מצד האדם שבת קטן כאמור ויום הכפורים שבת שבתון שבת קדושה מצד ה' יתברך יום שניתנו בו לוחות אחרונות ושבתון מקרא קודש מצד ישראל וכן אחר כך אף שאין בו קדושה מצד ה' יתברך ממתן לוחות מכל מקום נקרא גם כן שבת שהוא יום שליחה ומחילה לדורות והוא שבת הגדול בינה עלמא דחירו עלמא דאתי ושבתון מצד 20 ישראל. ובפסח לא נזכר שבת בפרשת המועדים רק בספירת העומר שהספירה מצד הקדושה דקבועא וקיימא מצד ה' יתברך וזהו שבת ועל זה נצטוינו לספור שבע פעמים שבע לזכות להקדושה אחר שיהיה מזוקק שבעתיים להתברר בכל המדות ושבת כולל כל קדושת המועדים שאחריו בשבעת ימי המעשה כמו שאומרים ברכתו מכל הימים קידשתו מכל הזמנים שהוא מקור הברכה (וזהו ח"ב פ"ח.) לכן שבת שקודם הפסח שהוא ראש השנה לרגלים כולל קדושת החג שאחריו בימי המעשה שהוא שבתון שבת קטן והוא שבת הקודם לו נקרא שבת הגדול כאמור:

10

20

30

3

[ח] שבת זו נקרא שבת הגדול על דרך
 מה שנאמר (מלאכי ג', כ"ג) הנה
 אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא
 יום ה' הגדול והנורא, והיינו ימות המשיח.
 שאז יראו עין בעין שכל הסבלנות שסבלו
 ישראל בגלויות היה רק חסד ורחמים כדי
 שעל ידי זה יזכו לימות המשיח. וזה מדת
 חסד לאברהם גדולה וכנגדו אומרים בברכת
 אבות הגדול, ורחמים מדתו של יעקב אבינו
 ע"ה וכנגדו הנורא (זהר ח"ב ע"ט). ועל דרך
 מה שאמרו בגמרא (יומא ס"ט:) אנשי כנסת
 הגדולה שאמרו ואלו הן נוראותיו שאלמלא
 מוראו של הקב"ה וכו' רק שאז בגלות
 אמרו באמונה ולימות המשיח יראו זה
 מפורש ומשום הכי נקרא ימות המשיח יום
 ה' הגדול והנורא.

וכל שלא בא מאתמול אליהו לא אתי
 משיחא שמהאי טעמא מותר בשבת
 ביין שמוכסח לישראל שאין אליהו בא בערב
 שבת וכו' כדאיתא בעירובין (מ"ג:) ולמאן
 דאמר אין תחומין למעלה מעשרה אתי אליהו
 בשבת ובמוצאי שבת מיד נגאלין. ובניסן
 עתידין להגאל לרבי יהושע (ראש השנה י"א).
 וכבר אמרנו דאלו ואלו דברי אלהים חיים.
 ורבי אליעזר לשיטתו (סנהדרין צ"ז:) שהגאולה
 על ידי תשובה דוקא לכן הזמן להגאולה
 בתשרי. ורבי יהושע לשיטתו (שם) לא
 בתשובה וכו' הזמן בניסן כמו שהיה גאולת
 מצרים בחסד ה'. ובודאי אין הפירוש שיגאלו
 שלא בתשובה, רק שאף אם לא ישוכו ישראל
 מצדם, ה' יתברך מעמיד להם מלך וכו'
 ומחזירם בתשובה בחסדו (כדאיתא שם). וזה
 שנאמר בסוף קינות (איכה ה', כ"א) השיבנו ה'

4

אליך ונשובה וגו' שזה המכוון בכל הגלויות.
 וזה יסוד הקינות. ואף שיש פסוק אחריו
 חזרוין ומסיימין בפסוק זה. ולזה הזמן בשבת
 שקודם פסח. דשבת זמן תשובה כמו שנאמר
 (תהלים צ"ב, ב') טוב להודות לה' על דרך מה
 שנאמר (משלי כ"ח, י"ג) מודה ועוזב ירוחם
 (פרקי דר' אליעזר פרק י"ט) ובמדרש (בראשית רבה
 כ"ב, י"ג) כך כוחה של תשובה וכו' מזמור
 שיר ליום השבת וגו' ואז יזכו להגאל בחג
 הפסח כימי צאתנו ממצרים.

ובגמרא (שבת ק"ח.) שהמקיים שלש
 סעודות ניצול משלש פורעניות
 מחבלו של משיח כתיב הכא יום וכתוב התם
 יום ה' הגדול והנורא. והיינו דחבלי משיח
 הוא קודם ביאת המשיח שהוא יום ה' גדול
 והנורא, ועל ידי שמקיים שלש סעודות ניצול
 מחבלי משיח וחג הפסח נקרא יום ה' הגדול
 והנורא שהם מדת אברהם ויעקב הגדול הוא
 מדת אהבה שנגד אברהם אבינו ע"ה שנאמר
 לו גלות מצרים ואחרי כן יצאו ברכוש גדול,
 והנורא שתכלית יציאת מצרים בהוציאן את
 העם תעבדון את האלהים וגו' ואז יקבע מדת
 האהבה בלב ישראל כמו שאומרים אהבת
 עולם וכו' תורה ומצוות וכו' אותנו למדת
 וזהו מדת יעקב אבינו ע"ה הנורא שלימו
 דכולהו שיקבע האהבה בלבם לעולמי עד
 כמו שנאמר (מיכה ז', כ') תתן אמת ליעקב
 וכתוב (משלי י"ב, י"ט) שפת אמת תכון לעד
 והשבת שקודם חג הפסח היא לפני בוא יום
 ה' הגדול והנורא. והזמן בו לזכות לשבת
 עילאה ותשובה עילאה ולהיות מיד נגאל
 למוצאי שבת ומשום הכי נקרא שבת הגדול
 (כמו שנחבאר לעיל מאמר ו')